MALTA DI
TAJJEB LI TKUN TAF
Tagħrif maħruġ mid-Dipartiment ta' l-Informazzjoni
LULJU, 1961 NRU. 16/61

IL-ĦAĠRA TA' MAJMUNA

IX-XEWKIJA li qegħda fit-triq ewlenija tar-Rabat ta' Għawdex hija magħrufa għal bosta tifkiriet u fdalijiet ta' l-istorja. Nibdew biex ingħidu illi dan ir-raħal kien wieħed mill-postijiet ewlenin li ġew imgħammrin bin-nies fil-gżira tat-Tliet Għolljiet. In-nies tax-Xewkija għadhom juruk sal-lum "Għar ix-Xiħ" u l-"Ħabs" li jiġu fuq Wied Ħanżira u Mġarr-ix-Xini. Ix-Xiħ kien il-kap tar-raħal. F'dan il-għar huwa jikkundanna lill-ħatja fuq mejda tal-ġebel li għadha tidher sal-lum. Il-ħatja, wara l-kundanna, kienu jingħalqu ġewwa l-"Ħabs", għar fond u mudlam ġmielu.

Skond it-tradizzjoni, ma' ġemb il-knisja parrokjali kien hemm darba tempju pagan. Barra dan, tradizzjoni oħra żżomm illi l-Għawdxin semgħu, b'miraklu, lil San Pawl jitkellem mill-Imdina ta' Malta sewwa sew minn post ħdejn il-knisja parrokkjali tax-Xewkija. F'dik il-wesgħa msejħa "Misraħ Imbert" li tista' tidħol għaliha minn wara t-"Torri ta' Santa Ċeċilja" jinstab wieħed mill-eżempji ċari ħafna li jeżistu fil-gżejjer tagħna tal-*Cart Ruts* taż-żmenijiet Neolitiċi. It-Torri ta' Gourgion li, b'xorti ħażina, twaqqa' fi żmien it-Tieni Gwerra Dinjija biex jagħmel spazju għall-ajrudrom li nbena hemm, kien ukoll wieħed mill-isbaħ tifkiriet artistiċi u storiċi li kellha x-Xewkija.

Snin ilu nstabet f'dan ir-raħal irħama interessanti ħafna. Din l-irħama, li fuqha hemm skrizzjoni bil-Għarbi li nkitbet fis-sena 1173, tfakkar il-mewt ta' mara Għarbija li kien jisimha Majmuna. Din il-mara mietet u ndifnet ix-Xewkija fil-ħara li sal-lum għadha tissejjaħ ta' Majmuna. F'din it-triq għadha tidher ukoll ir-residenza ta' din il-mara Għarbija illi, milli jidher, kienet sinjura ġmielha. Għall-inqas hekk għandu wieħed jaħseb mill-kobor ta' din id-dar imdawra b'ġonna u rziezet.

Il-kitba bil-Għarbi minquxa fuq din il-ħaġra hija mimlija b'sentimenti sbieħ. Anki t-tinqix ta' l-ittri huwa maħdum b'sengħa u reqqa kbira. L-ittri Għarbin huma dik l-għamla msejħa Kufika, għax kienet tinkiteb fil-belt ta' Kufa. Din il-kitba li, kif għedna, tnaqqxet fis-sena 1173, twettaq il-fehma illi l-Għarab baqgħu jgħixu fil-gżejjer tagħna anki wara l-miġja tal-Konti Ruġġieru li ġrat fis-sena 1090. Din il-kitba fiha tliet taqsimiet: tiftaħ b'talba u tifħir lil Alla, imbagħad niltaqgħu mat-tifkira tal-mewt ta' Majmuna u, fl-aħħarnett, naqraw poeżija bil-versi mqabblin li aktarx kienet xi għanja popolari ta' dawk iż-żmenijiet.

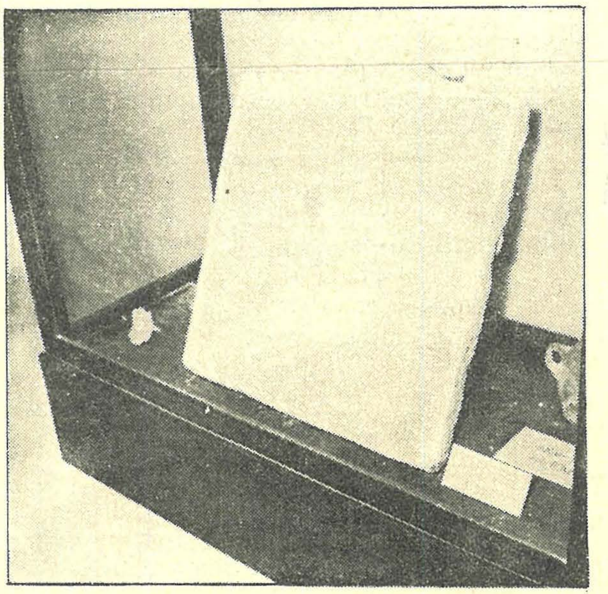

Il-kliem Għarbi qadim li fiha din l-iskrizzjoni huwa magħżul, safi u sabiħ. Huwa kliem sentimentali li jolqot 'il qalb u jixbah ħafna lil dak tagħna l-Maltin. Għall-ewwel din il-kitba ma sata' jfissirha ħadd. Hija kienet bħal ktieb magħluq għall-istudjużi ta' l-istorja. Iżda, darba waħda, wasal minn barra l-orjentalista Kappuċċin Patri Gabriel D'Aleppo. Dan l-orjentalista irnexxielu jagħrafha u jaqraha kollha. L-ewwel kitibha bl-Għarbi u mbagħad qalibha kelma b'kelma bl-ilsien Taljan. Iktar tard din l-iskrizzjoni nqalbet ukoll bil-Malti.

Din il-kitba bil-Malti tfisser hekk:

B'isem Alla l-ħanin, u sella għalih innibi (profeta) Moħammed u għal niesu u sellem għalihom tislima. Lil Alla il-kobor ta' dejjem iżda l-ħolqien tiegħu ried li jintemm. Intom ta' dan f'rasul Alla għandkom xhieda sewwa.

Dan hu l-qabar ta' Majmuna bint Hasan, bin Ali l-ħadli minn Gabes ta' Susa. Mietet, il-ħniena t'Alla għaliha, nhar il-Ħamis fis-sittax tax-xahar Xahban il-kbir, fis-sena ħames mija u disgħa u sittin, u hi tixhed li ma hemmx Alla ħlief Alla l-waħdieni li ma għandux xirka.

1. Saqsi lilek in-nifsek, jekk hemmx fl-art min jibqa' jew jitfa' lura l-mewt, jew jirqi (ifejjaq) il-mewt.

2. Il-mewt ħarġitni, jaħasra, minn ħajti l-qasira u ma ħelsunix minnha t-tieba u l-ġabra tiegħi.

3. Kont bieżla f'għamili u kull ma għamilt, magħdud u jibqa'.

4. Ja min jara l-qabar li ġewwa fih jiena mibnija, it-trab għabbar ix-xfar u t-truf ta' għajnejja.

5. F'maqagħdi u f'dari xejn ħlief biki u (xi jkun) fil-qawmien tiegħu meta jiġi min ħalaqni?

Din l-iskrizzjoni, barra t-tagħrif li tagħtina, tixhed ukoll li sas-sena 1173 kien għad fadal fil-gżejjer tagħna l-Misilmin jew is-Saraċini. Jiġifieri anki mitt sena wara li l-Konti Ruġġieru keċċa l-kotra tal-Misilmin kien għad fadal fil-gżejjer tagħna kommunità żgħira ta' Għarab li kellhom il-libertà li jiktbu bil-Għarbi l-iskrizzjonijiet ta' qabarhom. Il-kitba ssemmi s-sena 569. Il-Għarab jibdew igħoddu mill-20 ta' Ġunju, 622— il-jum li fih Mohammed ħarab mill-Mekka. Dan il-jum jissejjaħ il-"Heġira" jew "Ħiġra". Is-sena tal-Misilmin fiha 354 jum. Xahban il-Kbir huwa wieħed mix-xhur tal-Misilmin.

Fis-sena 1845 il-Baruni De Piro kien bagħat din l-irħama fil-Bibljoteka ta' Malta. Meta f'Malta twaqqaf il-Mużew Nazzjonali, din il-ħaġra ġiet ittrasportata f'dan il-post fejn baqgħet għal żmien twil sakemm fl-1960 infetaħ fil-Gran Kastell ta' Għawdex, il-Mużew Nazzjonali Għawdxi. Illum il-Ħaġra ta' Majmuna tagħmel sehem mill-fdalijiet tal-qedem li jinsabu fil-Mużew Nazzjonali Għawdxi u hija waħda mill-affarijiet l-iktar għeżież u li bihom huma ferħana l-istudjużi Għawdxin ta' l-istorja ta' artna.